

Jan. Ik heb gehoord, dat Zijn Eerwaarde jaren geleden heeft geschreven, dat de Synode de rijke man was en de leden der Kerk de arme Lazarussen.

Piet. Juist, daar hebt gij het begin van zooveel geprezen Gods werk. De groote Meester zegt: indien uw oog boos is, zoo is uw gansche lichaam duister. Ik wil aannemen, dat Zijn Eerwaarde een hekel heeft om in de positie te verkeerren van Lazarus uit de gelijkenis.

Jan. Nu, maar zoover is het nog nooit met de predikanten geweest. Zij hebben toch altijd goede bezoldiging gehad en vele gaven en giften ontvangen, hoewel buiten de ordonnantie van den grooten Meester. Salomon zegt: geschenken verblinden de oogen en laat uw oog niet vliegen naar hetgeen niets is. Maar 't lieve geld! Met 30 zilverlingen is alles betaald.

Keetje. Wat bedoelt gij daarmee? Gij kunt mij gerust gelooven, ik vat u niet.

Jan. Daar komen we wel eens op terug. Dr. Kuyper schreef ook, dat de Heere was aan de spits getreden; en als de Heere God aan de spits was getreden, dan zouden we wat anders zien.

Keetje. Wat zouden we dan zien?

Jan. Dan zouden we de wonderwerken van den Heere zien, dat er onbekeerden en monsters van menschen werden staande gehouden en door God bekeerd en in Zijne genade zouden juichen. Met al de waarheid, zoo men zegt, is het voor het echte kind van God niets.

Keetje. Maar zij verkondigen toch waarheid!

Piet. De bazuin die zij blazen, is gebarsten. Een kind en erfgenaam des hemels, die bij zijn hand is, schrikt er van. De doodscheenderen rammelen niet en er valt geen pulmsteentje van Jericho's muren.

Jan. Maar dat is Gods werk.

Piet. Als de Heere aan de spits is getreden en de duisternis is geweken en het licht te voorschijn gekomen, zoo Dr. Kuyper zegt, wat ziet men dan anders als Gods werk. Neen, wachter, wat is er van de nacht? het is morgen geweest en het is nog nacht. De dichter zegt: ik zie na al dit ongeval geen teeken meer van uwen gunst gegeven. Zeg mij, waar wordt er eene ziel, door God waarachtig bekeerd, met al dat aan de spits treden en dat zoogenaamde licht? Hoor eens, Jan! als de Heere God de oordeelen over Israël brengt dan gaat zij aan het roemen over haar godsdienst en haar vrome vaders, en dat ging in duister onder de oordeelen. Ja, Jan! de hersenen die met dat licht worden volgepropt, kunnen geen stevigen kost verdragen. De Heere God zal kwaad verwekken over Nederland; en of 't van het oosten of van het westen komen zal, weet ik niet. Maar dat weet ik, dan zullen de borsten, die niet gezogd en de buiken die niet gebaart en hebben, worden zalig gesproken; want het zullen donkere en benauwde tijden zijn. God de Heere heeft een twist met zijn nog overgebleven volk, en met al de waarheid is God op weg om ze te winnen. Met wolken en donkerheid zijn de Kerken Gods als begraven. De smeltkroes staat te vuur en de Heer zal de Kerk gaan louteren, opdat het machtig vele schuim en degenen, die wat groots schijnen, er worden uitgenomen. Verbranding in plaats van schoonheid. Jesaja 3.

Jan. Dan ziet donkerheid de tijd te gemoet.

Piet. Wat voor de steunpilaren wordt aangezien, die gaan waggelen en de zieners zijn met blindheid geslagen; dan worden de kortzinnigen stekblind en het geslacht van de Cretens en vreet voort als de kanker.

Keetje. Maar Piet! ik heb in het begin onder de prediking vele menschen zien schreien.

Piet. O, dat doen zij even als of zij biechten voor de pastoor. Judas ging naar de overpriesters, maar Petrus ging naar Jezus. Ik moet u een vraag doen, Keetje! Als een Leeraar de waarheid verkondigt volgens Gods Woord, maar nochtans zelve onbekeerd is, kan dan zulk een leeraar de volle raad Gods verkondigen? En heeft een particulier mensch, volgens Gods Woord, de vrijheid zich als leeraar te mogen opwerpen, zoo hij niet wettig een leeraar is. Amos was een ossenherder, doch de Heere God maakte hem tot een profeet. Petrus was een visser; Paulus was een tentemaker, Bunyan een ketellapper, Huntington een kolendrager. En in het laatste der dagen zal de Heere God ze roepen uit de hutten en van de dierstallen, die Zijn Woord zullen verkondigen, en er den buidel niet van zullen vullen, want ze zijn allen kruisgezanten van hun grooten Meester. Ik herinner mij, dat er waren, die aan den Meester vroegen, waar woont Gij? En 't antwoord was: Kom en zie, dat is, de vossen hebben holen en de vogelen des hemels nesten, maar de Zoon des menschen heeft niets waar Hij het hoofd op nederlegde.

Jan. Wel, wat is dat toch iets groots voor diegenen, die geen brood op het oog hebben en geen toejuiching van menschen of vuil gewin. Die het genoeg is zijn grooten Meester gelijk te zijn, men zal ze met een kaars moeten zoeken, de meeste zijn uit het oog verloren. 't Zij een dienstknecht genoeg dat hij is gelijk zijn heer; maar het kruis te dragen en te volgen, daar komen velen tegen op.

Piet. Neen, Jan! daar heeft niemand van nature zin aan, of de nood moet hem opgelegd zijn, dan is de nood hem een driewerf geluk. Zalig die de nood is opgelegd niet door menschen, maar door de Heere God zelf, dan zullen ze niet beschaamd worden in eeuwigheid, (Joel 3-27) omdat de Heere ze geroepen heeft; en de Heere zal de toevlucht zijns volks wezen, (vs. 16). Jakobs huis zal een vuur zijn, Jozefs huis een vlam en Ezous huis een stoppel. (Obadja 1: 18).

Jan. Zoo heeft de Heere God er dan nog eenigen overgelaten in dezen donkeren en ver uitzijnde dagen, die de breuke bewonen der dochteren Zions, hoewel hij velen niet in aanzien, want ze zitten veelal in een vochtigen kelder, of huizen onder een pannendak; het beste nog op een achterkamertje, maar dan nog soms in een vuile straat. Er was een kwaad, Keetje! zegt de wijze koning, er was een stad en weinige lieden waren daar in; en er kwam een groot koning tegen haar op en hij omsingelde ze en bouwden groote vestingen tegen haar; en men vond een ouden, armen man, die de stad verloorde door zijn wijsheid. Maar

niemand gedacht den armen man; dat was een kwaad. En nochtans is er nog zoo een enkele, als voren genoemd, die voor land en volk, dat gezonken is en van God afgekeerd, in de bres springen, somtijds onder vele nooden en gebrek, waaronder zijn gezin gebukt gaat, omdat hij ze niet kan geven wat er noodig is. Het is gemakkelijk genoeg, zegt Salomon Duitsch, om God te loven als men een goed gevulde goudbeurs heeft. Maar men moet 12 uren met de trekschuit gaan en geen cent in je zak hebben en komen dan aan de wal en 't is betaald.

Piet. De vruchten, die ze ook hebben, zijn uit God. Jan. Juist. Wie is wijs, zegt de Heere, die versta deze dingen, (Hosea 14: 9) en die behoeven geen vergaan te vreezen.

Piet. Want zij zullen zitten een iegelijk onder zijnen wijnstok en onder zijnen vijgenboom, en er zal niemand zijn, die ze kan verschrikken (Micha 4: 4).

Keetje. Maar zouden er onder de doeleerenden dan ook nog niet gevonden worden, ik bedoel namelijk onder de predikanten, die in de bressen staan voor land en volk en die van God zijn aangesteld?

Piet. We hebben er al veel van gezegd. Velen zijn er van hun ouders, toen zij nog in de wieg lagen, er voor verordineerd.

Keetje. Van hun ouders? wat is dat treurig!

Piet. Ja, Keetje! ik denk dat zij nooit de ouders of de predikers zijn ter harte gegaan. Want de grooten Meester zegt in Mattheus 19: 12: Want er zijn gesnedenen, die uit moeders lichaam alzo geboren zijn; en er zijn gesnedenen, die van de menschen gesneden zijn; en er zijn gesnedenen, die zich zelve gesneden hebben, om het koninkrijk der hemelen te beërven. Die 't vatten kan vatte het.

Keetje. Brakel wilde en dorst niet te prediken, voor en aler dat God hem zelf orders gaf.

Jan. Nu, dat gebeurt toch alle menschen niet.

Piet. Die dat niet gebeurt, Jan! zult ge ook niets van hooren, zegt de Heere, want ik heb ze niet gezonden. Zij zijn zoo vermetel geweest en zijn bij den grooten Meester in Zijn werk getreden zonder aanstelling.

Keetje. Wel, wel, dat is toch wel vermetel. Ik denk, als ik zoo in mijne dienst gekomen was, dat mevrouw me dan wel had weggejaagd en nooit meer behoefde te denken, dat ik in haar gunst zou gekomen zijn.

Piet. De Heere God is langmoedig, verdragende de vaten des toorns tot het verderf toe bereid. De wijze koning zegt: indien God de zonden der menschen straffen zou op heeter daad, dan zoude het kwaad des menschen zooveel niet zijn; en Jesaja 29: 13: Hunne vreeze, waarmee zij Mij vreezen, zijn menschengeboden, die hun geleerd zijn.

Keetje. Het zal toch wat te zeggen zijn, dacht ik zoo, voor een onbekeerden toehoorder, die zich waant bekeerd te zijn, en voor den voorganger, die gij zoo juist geschetst hebt, volgens Gods Woord.

Piet. Ze zullen het hier volhouden, het gaat alles over hun hoofd, gelijk een smids hand is, zoo die gaat als zijn baas het ijzer smeed, onder het aanbeeld liggen, dan gaan de vonken over hem henen. Maar de Heere zal alsdan zeggen: Ik heb u nooit gekend. Neen, Keetje! de Satan is hun vader en Christus hun rechter. Die mensch is tweemaal meer een kind der hel, dan anderen, die geen belijdenis maken en de groote overtreding tegen Jehova, den Vader, door vermetel zich zijne kinderen te noemen, wanneer Hij hun nooit heeft uitverkoren; ten tweede, tegen God den Zoon, door Hem hunnen Zaligmaker te noemen, wanneer Hij hun nooit verlostte; ten derde, tegen God den Heiligen Geest, door te wanen, dat zij wandelen in een licht, hetwelk Hij nooit heeft ontstoken. Schuim van zilver, zegt de Heere (Spreuken 26: 23). Zoo namen koning Datan en Abiram elk zijn wierookvat; ze bouwden zeven altaren en offerden eenen ram op elk altaar. Zoo offerde Saul het brandoffer; zoo richtte Jerobam de kalveren op te Bethel. Het onderscheidingsteeken is, dat de mensch de godsdienst aanvangt met menschen en niet met God; en hoe meer hij nu vervuld is met valschen ijver, des te geweldigder zal zijn tegenstand zijn tegen de echte waarheid Gods.

Nu, het is noodig tijd van scheiden; onze gesprekken zijn nog al wat uiteengelopen. Zoo God wil zullen wij ons de volgende week meer bepalen tot ons onderwerp. En gij, onbekeerden, die ons gesprek hebt aangehoord, spot niet met de woorden Gods, opdat gij niet op de weg vergaat, want dan zal de Heere God lachen in uw verderf, en spotten als de vreeze komt. De bijl ligt aan den wortel der boom.

Tot zoover de samenspraak.

We zullen dit herdenkingsnummer niet misbruiken voor een analyse ervan. Genoeg zij, eraan te herinneren, dat we sedert 1887 nog niet heel ver gevorderd zijn in de overwinning van het hier ingenomen „standpunt”. De volksgroep, die zich hierin uitgesproken heeft, of liever, zich hier „aangesproken”, „voelde” (want tot een „uitspraak” kan dit volk niet komen, wijl het geen eenheid is en geen thetische bindingen kent), die volksgroep leeft als verzameling van neen-zeggens nóg. Maar haar dualistisch geredeneerd krijgt heden ten dage „wetenschappelijke” steun; en vulgaire geestigheden, als b.v. hier tusschen „Jan” en „Piet” aan „Keetje” verhandeld worden (denk aan Piets orakel over het door Dr. A. Kuyper zelf opgetrokken voorhangsel) worden nog dichtelijker aan den man gebracht, onder protectie, om maar niet het woord „redactie” te gebruiken, van een theologisch Kamerlid. Het type van deze „Cretenser”-vloekers vertoont zich tegenwoordig in de Kamer, en als het spreekt, dan is het nog al eens cretensisch.

K. S.

De Doleantie en de Theologische School.

Niet al te zeer zou het kunnen bevreemden, indien een heetgebakerd lezer onmiddellijk zijn pollood nam en achter dit hoofd schreef: hebben niets met elkander te maken. Immers had niet Dr. A. Kuyper op de vraag door Mr. Gefken aan dezen gedaan: „waarom zich niet aangesloten bij de Christelijke gereformeerden”, geantwoord: „dat deze (Kuyper, K.) niet een theologische school en geen kerkelijke instelling begeerde maar een universaliteit met de theologische faculteit aan het hoofd”.

Juist deze aanhaling¹⁾ zou kunnen bewijzen, dat de Doleantie en de Theologische School wel met elkander hebben te maken, zij het dan ook in de eerste plaats in negatieve zin.

Gefken zal dit antwoord wel allerminst hebben verwonderd; hij noemt het immers „enghartig” dat Kuyper een kerk wenschte, waarin noch voor De la Saussaye, noch voor Van Velzen plaats zou zijn.²⁾

In de eerste jaren van de Doleantie is er dan ook geen direct verband tusschen de School en de Reformatie van '86. Wat ook duidelijk uitkomt in 't feit, dat noch in de gedrukte verslagen der Handelingen van de Curatoren der Theol. School uit dezen tijd, noch in de rapporten over de School uitgebracht op de Synode van '85 en '88 iets voorkomt, dat melding maakt van de Doleantie.

Nu, een halve eeuw achter die dagen staande, zijn wel sporen te ontdekken die hem die ze spiedt het pad opleiden dat naar Amsterdam voert. Maar dan moeten we ons bevinden op het terrein van de School, en wel in 't bijzonder in den hoek waar gewerkt wordt aan De Bazuin. De Bazuin was „het officiële blad der School”, sterker nog! Uit het verslag door den secretaris van de commissie voor De Bazuin uitgebracht in de curatorenvergadering van '87, blijkt dat curatoren zich vereenigen „met den wensch van den verslaggever (C. Mulder, K.), „dat officiële kerkelijke berichten of berichten uit officiële vergaderingen het eerst aan De Bazuin worden opgezonden, daar het officiële karakter van De Bazuin zeker een voorname oorzaak is van haar toenemenden bloei.”

Dit officiële karakter van De Bazuin; het verband tusschen dit, tot op dien tijd onder de hoofdredactie van Prof. A. Brummelkamp staand blad en de Theologische School, zal mede zijn woordje hebben gesproken toen in de vergadering van de curatoren van het vorige jaar „enkele curatoren ook de opmerking maken, dat het hun gewenscht voorkomt, dat de kolommen der Bazuin niet zoo rijklijk gevuld worden met stukken, rakende de tegenwoordige kerkelijke troebelen.”³⁾ Zelfs de kwalificatie kerkelijke troebelen, hier gegeven ongetwijfeld van de Doleantie, werpt enig schijnsel op de verhouding waarin die „enkele” curatoren moge gedacht worden tegenover de Reformatie van '86 te staan.

Ik kan de gedachte niet van mij afzetten, dat de actie, al heel gauw nadat vele kerken het synodale juk hadden afgeworpen, begonnen om tot vereeniging te komen met de kerken der Scheiding, de schuld draagt van de mededeeling namens de curatoren in hun verslag aan de synode van '88 gedaan, t.w. dat dezen het „volgens art. 24 der Handelingen van '87 wenschelijk hebben geacht, eene kleine verandering te brengen in de diplomata, die na een gunstig geslaagd Theol. examen B worden uitgereikt aan de broeders, die zich voor bedoeld onderzoek hebben aangeboden” en verder nog dat ook werd besloten in „dat getuigenis” niet te lezen: „Geschiedenis der Gereformeerde kerk in Nederland.”

Hoewel het in dit artikel niet gaat over de verhouding van de Theol. School tot de Vrije Universiteit, beide inrichtingen staan toch in te nauw verband met de kerken van '34, in haar eigen inrichting, en die van '86, met de theologische faculteit der Vrije Universiteit, dan dat misplaatst kan geacht worden hier het vermoeden te uiten, dat de Stichting der V. U., bijzonder in haar theologische faculteit, geheel vreemd zou zijn aan hetgeen reeds in '83 ter sprake werd gebracht in de curatorenvergadering inzake het promotie-recht aan de School. In de vergadering van de curatoren van genoemd jaar meldt zich Ds S. A. van den Hoorn van Tiel schriftelijk aan om „na het leveren van eene dissertatie en het verdedigen van eenige stellingen, den graad van theologisch doctor te bekomen”.

Geen wonder dat direct geen gereed antwoord bij de hand is. Een der prae-adviseerende leden raadt aan het schrijven om inlichting en advies in handen van de docenten te stellen; onder de curatoren is een „enkele”, die meent, dat Ds van den Hoorn in zijn recht is met dit verzoek tot de curatoren te komen, men behoort „den moed te hebben, om deze zaak, in weerwil onzer geringheid, te durven aanvatten”. Maar, zoo oordeelt een ander, de competentie in deze zaak behoort bij de synode. Dit is het gevoelen van de meerderheid.⁴⁾ Dat neemt niet weg, dat het college van docenten de kwestie van het doctoraat in zijn midden gaat behandelen. Prof. Dr. H. Bavinck leest „over dit onderwerp een opstel voor” in de vergadering der curatoren, '84. De lezing wordt

met belangstelling dan eene zijde dan deze zijde vergaderde. Men komt in bijlt en onderen verschil bij sommigen verleen van zoo werd geoniet (ik onderen weer anderezen haar gehooren te haren van meekleurensward”. Verder moet de Kerk bevoegdheid teit? We weten n. leit”, de „Sche nou dit wel he in ieder geval „het Kuratori- oenten, dat de te verleen, staande Synod nog niet gekoefenen.”⁵⁾

Heeft de Do met de Theo uit deze jaren overtuigd te School de besterk was. zij ook alge nagegaan wel hand der doc men maar de malige „verzo worden in de werd door d met eene bela pathiek mag den ander, to verbliffende d Brummelkamp medespreken toen studeere

Dat er van curatoren, s hoofdredactie beweging en uit eenige re lieven van l scheiding, aar Ze dateeren beide betrek vereeniging v met de „Dol lot die docen verschillen e en min of m wel in de k zondelijke g reeds vier e groote belang zij de Bazu Prof. Brumm tie voorafgim zich daarover Gisp en de h oordeel wel het „pro en geen de moe de polemiek van de Kerl schreven te weduwe van deur in huis gezegde van onze vijande niet het hoo held betrach door Gisp en schreven ove wen, dat gij te hard aan voor koning om de goede K.) keurt de Dan herinn tot uw vade Cock, K.) e waren ónz scheiding bi behagen ma moge word worden toeg held mogen heid bovena In Juni d Haar klein en vertrokk niet in de w woordig ge vreesde haa